

УДК 340.1

DOI 10.37566/2707-6849-2024-4(49)-6

Ігор ОКУНЄВ,

адвокат, докторант Інституту держави і права

імені В. М. Корецького НАН України,

кандидат юридичних наук

ORCID: 0009-0001-8133-1797

НЕКОНСТИТУЦІЙНІСТЬ ПРАВОВИХ АКТІВ ЯК РІЗНОВИД НЕДІЙСНОСТІ У ПРАВІ

Формування будь-якої галузі наукового знання пов'язане з розробкою понять, які визначають певний клас явищ і вказують на їх сутнісну єдність у межах цієї наукової сфери, створюючи таким чином предметну сферу науки. Однією із ознак переходу наукового знання на новий теоретичний рівень є виникнення структурованої системи понять. Це вповні стосується теорії недійсності правових актів, інтерес до якої не вщухає дотепер. Проблеми недійсності правових актів, що мають фундаментальне значення як загалом для теорії права, так і прикладне значення для судової практики, на сьогодні залишаються недостатньо дослідженими, що призводить до проблем у тлумаченні та застосуванні норм права.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі теоретико-правові аспекти, пов'язані з проблемою недійсності правових актів, досліджували вчені-юристи, зокрема, С. Гусарев, Н. Оніщенко, Н. Пархоменко, В. Риндюк, М. Теплюк, Ю. Шемшученко, О. Ющик. Серед представників галузевих наук питанням недійсності правових актів приділяли увагу І. Безклубий, В. Беяневич, Є. Бернада, Н. Давидова, О. Дзера, І. Дзера, А. Єзеров, С. Іванова, О. Кот, В. Кучер, О. Перова, Я. Романюк, О. Семущина та ін. Проте питання неконституційності правових актів у контексті теорії їх недійсності у праві майже не досліджувалося.

Огляд вітчизняного наукового доробку дає підстави виділити декілька невирішених раніше частин загальної проблеми, зокрема, з'ясування змісту поняття

неконституційності правових актів у контексті теорії недійсності правових актів, співвідношення цього поняття із поняттям недійсності правових актів, вирішення видів неконституційності правових актів. Тож метою цієї статті є з'ясування змісту поняття неконституційності правових актів, його співвідношення із суміжним поняттям недійсності правових актів, а також виокремлення видів неконституційності правових актів.

Основні результати дослідження. У доктрині права традиційним є поділ права на публічне та приватне. Такий поділ, що має багатовікову історію та, як загальновідомо, походить від римського права, має не тільки теоретичне, а й істотне практичне значення, оскільки впливає на правотворчу діяльність, тлумачення та застосування норм права [1; 2]. Відповідно на правотворчу діяльність, тлумачення та застосування норм права впливає кваліфікація певної юридичної конструкції як приватно-правової або як публічно-правової, оскільки кожна юридична конструкція має свої особливості, що визначаються характеристиками галузі права, у рамках якої вона використовується, а також особливим предметом і методом правового регулювання цієї галузі права [3].

Яскравим прикладом наведених тез, зокрема, стали питання щодо застосування норм Цивільного кодексу України та Господарського кодексу України, узагальнені Вищим господарським судом України ще в інформаційному листі від 07.04.2008 № 01-8/211 «Про деякі питання практики застосування норм Цивільного та Господарського кодексів України», щодо недійсності договорів, які в доктрині вважаються різновидом правових актів. У п. 16 цього інформаційного листа було підкреслено, що в судовій практиці часто виникають спори про визнання договорів недійсними з підстав їх суперечності актам законодавства, яке не є цивільним (антимонопольного, податкового тощо), у зв'язку з чим виникає питання щодо правомірності визнання судом недійсними правочинів у зазначених випадках на підставі норм ЦК України. Надаючи відповідь на поставлене питання, Вищий господарський суд України зазначив, що «поняття правочину є цивільно-правовим поняттям. Тому і норми про недійсність тих чи інших правочинів є цивільно-правовими. Водночас закони часто містять норми, які належать до різних галузей права. Зокрема, закон публічно-правової спрямованості може містити окремі цивільно-правові норми. Тому, якщо такий закон містить норми, які встановлюють умови недійсності правочину, то такі норми підлягають застосуванню» [4].

На цей час у доктрині права та юридичній практиці також обґрунтовується думка, що «недійсність» є саме приватноправовою категорією і що вона орієнтована на те, щоб створювати ефективний механізм для захисту цивільних прав та інтересів [5; 6].

Водночас категорію недійсності не можна вважати виключно приватноправовою. Насамперед слід зазначити, що власне поділ права на публічне і приватне, що властивий кожній правовій системі, не ґрунтується на чітко визначених і безспірних критеріях такого розмежування. Загалом не існує галузей права, які можна охарактеризувати як суто публічні чи приватні. Як у будь-яких галузях права, що традиційно відносять до публічних (зокрема, конституційне, адміністративне), існують певні

приватноправові елементи, так і у галузях права, що кваліфікують приватними, містяться норми, які забезпечують захист публічних інтересів. Тим більше, що специфіка різних суспільних відносин зумовлює можливість застосування єдиних способів і засобів їх регулювання незалежно від галузевої належності конкретної групи відносин (наприклад, категорії «недійсність»).

Крім того, історія розвитку держави і права свідчить про розмаїття видів недійсності, установлені нормами права, що мали місце в історії розвитку людства та існують нині. При цьому таке розмаїття видів недійсності у праві не обмежується виключно галузями приватного права. У зв'язку з цим у юридичній літературі правильно звертається увага, що слід говорити не тільки про приватноправову, а й про публічно-правову недійсність, що також має різноманітні види та термінологічне позначення [7].

Враховуючи види недійсності у праві, що виділяються в юридичній літературі, слід зробити висновок, що одним із різновидів недійсності у публічному праві є неконституційність правових актів або їх окремих частин. Ця позиція також обґрунтовується такими міркуваннями.

Конституція України, як Основний Закон держави, та чинне законодавство України не містять визначення терміна «неконституційність правових актів». Зважаючи на це, для визначення цього поняття необхідний аналіз насамперед норм Основного Закону. Зокрема, відповідно до частини другої ст. 19 Конституції України органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України [8].

Згідно з висновком, викладеним у пунктах 53–57 постанови Великої Палати Верховного Суду від 19 жовтня 2023 року у справі № 9901/43/21 (провадження № 11-53ai23), вжите законодавцем формулювання «на підставі» означає, що суб'єкт владних повноважень зобов'язаний діяти на виконання закону, за умов і обставин, визначених ним; «у межах повноважень» означає, що суб'єкт владних повноважень повинен приймати рішення та вчиняти дії відповідно до встановлених законом повноважень, не перевищуючи їх; «у спосіб» означає, що суб'єкт владних повноважень зобов'язаний дотримуватися встановленої законом процедури і форми прийняття рішення або вчинення дії і повинен обирати лише визначені законом засоби [9].

Отже, наведена норма Основного Закону означає, що органи державної влади, органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на виконання закону, за умов і обставин, визначених ним, вчиняти дії, не виходячи за межі прав та обов'язків, дотримуватися встановленої законом процедури, обирати лише встановлені законодавством України способи правомірної поведінки під час реалізації своїх владних повноважень.

Відповідно до конституційних положень єдиним органом державної (судової) влади, компетенція якого включає перевірку відповідності правових актів та їх окремих положень, що може зумовити їх неконституційність, є Конституційний Суд України. Як правильно зазначає М. Савчин, визнання правового акта (або його

частини) неконституційним належить до конституційних санкцій, що виражають засіб владного впливу на учасників конституційних правовідносин у разі, якщо орган судової влади встановить у їх діях склад конституційного делікту та визначить міру владного впливу, який полягає в обмеженні доступу до певних матеріальних або духовних благ, що гарантується Конституцією. Ці санкції дають змогу забезпечити стабільність і упорядкованість конституційних правовідносин, однакове застосування конституційних норм. Визнання правових актів у цілому або їх частини неконституційними є складовою інституту конституційної юстиції [10, с. 61, 180, 181].

Так, ст. 147 Конституції України визначає, що Конституційний Суд України вирішує питання про відповідність Конституції України законів України та у передбачених цією Конституцією випадках інших актів, здійснює офіційне тлумачення Конституції України, а також інші повноваження відповідно до цієї Конституції. За змістом пунктів 1, 2, 3 частини першої ст. 150 Конституції України до повноважень Конституційного Суду України належить: 1) вирішення питань про відповідність Конституції України (конституційність): законів та інших правових актів Верховної Ради України; актів Президента України; актів Кабінету Міністрів України; правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим; 2) офіційне тлумачення Конституції України; 3) здійснення інших повноважень, передбачених Конституцією України.

Також частиною першою ст. 151 Конституції України встановлено, що Конституційний Суд України за зверненням Президента України, або щонайменше сорока п'яти народних депутатів України, або Кабінету Міністрів України надає висновки про відповідність Конституції України чинних міжнародних договорів України або тих міжнародних договорів, що вносяться до Верховної Ради України для надання згоди на їх обов'язковість.

Отже, Конституційний Суд України, здійснюючи повноваження та приймаючи рішення, які є обов'язковими до виконання на всій території України, зобов'язаний діяти лише на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. Конституційним Судом України в межах його компетенції можуть бути визнані неконституційними правові акти у формах, що визначені у п. 1 частини першої ст. 150, частині першій ст. 151 Конституції України (у тому числі закони, акти Президента України чи Кабінету Міністрів України, міжнародні договори).

Підстави, порядок і спосіб визнання неконституційними правових актів визначені у ст. 152 Конституції України, згідно з якою закони та інші акти за рішенням Конституційного Суду України визнаються неконституційними повністю чи в окремій частині, якщо вони не відповідають Конституції України або якщо була порушена встановлена Конституцією України процедура їх розгляду, ухвалення або набрання ними чинності. Закони, інші акти або їх окремі положення, що визнані неконституційними, втрачають чинність з дня ухвалення Конституційним Судом України рішення про їх неконституційність, якщо інше не встановлено самим рішенням, але не раніше дня його ухвалення.

Загалом, існують три основні форми юридичних наслідків рішень конституційних судів щодо неконституційності правових актів, які визнані у світі. Перша форма – *ex tunc*, коли акт визнається неконституційним з моменту оголошення рішення суду і діє з цього моменту. Друга – *pro futuro*, коли конституційний суд відкладає набрання чинності рішення на майбутнє. Третя форма – *ex tunc*, коли акт визнається неконституційним з моменту його прийняття, і саме з цією формою пов'язана ретроактивність. Найчастіше застосовуються перші дві форми – *ex tunc* та *pro futuro*. У випадках, коли це питання не врегульовано законодавчо, зазвичай законодавець дозволяє конституційному суду самостійно визначати, як саме повинна діяти норма в часі [11, с. 22, 34, 57].

Отже, з аналізу наведених статей розділу XII Конституції України «Конституційний Суд України» випливає висновок про те, що поняття «неконституційність правового акта» насамперед означає встановлену на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією, органом конституційної юрисдикції невідповідність правового акта, прийнятого в одній з форм, що визначені п. 1 частини першої ст. 150, частиною першою ст. 151 Конституції України, нормам Основного Закону України, що має наслідком втрату ним чинності з дня, визначеного Конституційним Судом України.

Слід наголосити і погодитись, що Конституція України закріплює спростовну презумпцію конституційності, відповідно до якої закони, інші правові акти, включаючи міжнародні договори, вважаються конституційними та мають юридичну силу, доки не будуть визнані неконституційними окремим рішенням Конституційного Суду або до того моменту, який може бути визначений проспективно, на майбутнє [12, с. 61, 180, 181]. Така позиція узгоджується також з висновком Конституційного Суду України, що викладений у абзаці третьому п. 4 мотивувальної частини його рішення від 24 грудня 1997 року № 8-зп/1997 [13].

Акт, визнаний на основі рішень Конституційного Суду України неконституційним, як слушно зазначає О. Селіванов, позбавляється своєї юридичної сили, що гарантовано незаперечним виконанням відповідного Рішення Конституційного Суду України, незалежно від подальшої поведінки законодавця [14].

Неконституційність зазначених правових актів встановлюється незалежно від того, мають вони нормативно-правовий чи індивідуально-правовий характер, що також відповідає правовій позиції Конституційного Суду України, що викладена у п. 4 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду від 27 березня 2002 року № 7-рп/2002 [15].

З урахуванням наслідків визнання правових актів неконституційними в юридичній літературі іноді має місце ототожнення понять неконституційності та недійсності правових актів, що не є правильним з огляду на таке. Недійсність у праві у юридичній літературі загалом об'єктивується у нездатності певного правового явища (в цьому випадку правового акта) зумовлювати правові наслідки через невідповідність цього явища нормам законодавства, основу якого становить Конституція, у тому числі іншим актам законодавства, прийнятим відповідно до

Конституції України [7, с. 162–164]. При цьому інститут недійсності як сукупність правових норм визначає предмет (об'єкт) недійсності, підстави недійсності, коло суб'єктів, які наділені правом установлювати недійсність та/або ініціювати питання про недійсність, процедуру недійсності, юридичні наслідки недійсності та ін.

Дослідження доктринальних джерел і норм чинного законодавства України свідчить, що недійсність як правова категорія має такі ознаки: недійсність у правовій системі має різні прояви та види; недійсність у праві стосується лише окремих правових явищ та елементів правової системи (зокрема, правових актів і документів, виборів); недійсність застосовується щодо суб'єктів права, їх правових статусів, їх прав та обов'язків, правових актів; недійсність визначається Основним Законом держави та її законами на підставі критеріїв, сформульованих юридичною наукою та практикою; недійсність зумовлюється недодержанням певних вимог закону; недійсність, як правило, не може регулюватися домовленістю сторін; недійсність має офіційний характер; недійсність у праві об'єктивується у нездатності певних правових явищ зумовлювати правові наслідки, викликати правовий ефект, що мав настати (виникнення, зміну або припинення прав та обов'язків / правовідносин); недійсність зумовлює неефективність права; недійсність спричиняє недосягнення цілей правового регулювання; недійсність є санкцією та правовим наслідком; правові наслідки недійсності можуть застосовуватися як до правовідносин, що відбулись у минулому, до триваючих правовідносин, так і до правовідносин, що можуть виникнути в майбутньому.

Аналіз поняття «неконституційність правових актів» у контексті зазначених положень теорії недійсності про поняття та ознаки недійсності правових актів дає підстави зробити такі висновки.

Неконституційність правових актів (їх окремих положень), так само як і недійсність правових актів, полягає у їх нездатності зумовлювати правові наслідки, але через невідповідність виключно Основному Закону, що встановлена на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. Тож неконституційність правових актів слід віднести до різновидів недійсності в публічному праві та недійсності правових актів.

Як різновид недійсності неконституційність стосується та застосовується щодо обмеженого переліку правових актів, які прийняті в одній з форм, визначених п. 1 частини першої ст. 150, частиною першою ст. 151 Конституції України, та відносяться вченими-юристами до правових явищ і елементів правової системи. Цей перелік, враховуючи наведені норми Основного Закону, містить виключно правові акти органів державної влади, крім судової: а) правові акти Верховної Ради України (закони, постанови та інші правові акти); б) правові акти Президента України (укази); в) правові акти Кабінету Міністрів України (постанови, розпорядження); г) правові акти Верховної Ради Автономної Республіки Крим (рішення та постанови); д) чинні міжнародні договори України; е) міжнародні договори, що вносяться до Верховної Ради України для надання згоди на їх обов'язковість.

З огляду на те, що наведені правові акти залежно від їх правової природи можуть бути нормативними або індивідуальними, неконституційність правових актів або їх окремих положень можна поділити на дві групи: а) неконституційність нормативних правових актів або їх окремих положень; б) неконституційність індивідуальних правових актів або їх окремих положень.

Підстави неконституційності правових актів установлюються виключно Основним Законом держави, на відміну від недійсності правових актів, що встановлюється різними актами законодавства. До підстав неконституційності правових актів, як впливає зі змісту ст. 152 Конституції України, належать: а) невідповідність Конституції України; б) порушення встановленої Конституцією України процедури їх розгляду; в) порушення встановленої Конституцією України процедури їх ухвалення; г) порушення встановленої Конституцією України процедури набрання ними чинності. Отже, неконституційність правових актів характеризується невідповідністю змісту норм певного правового акта Конституції України та/або недодержанням окремими їх видавниками (Верховною Радою України, Президентом України, Кабінетом Міністрів України, Верховною Радою Автономної Республіки Крим) однієї із конституційних процедур: процедури розгляду правового акта; процедури ухвалення правового акта; процедури набрання чинності правовим актом. Визнання правових актів (їх окремих частин) неконституційними належить до санкцій і правових наслідків, що застосовуються у разі недотримання вимог Основного Закону держави.

Наведені підстави неконституційності правових актів установлюються, як правило, рішеннями Конституційного Суду України як єдиного органу конституційної юрисдикції, що є обов'язковими, остаточними і не можуть бути оскаржені, що вказує на офіційний характер неконституційності.

Також рішеннями Конституційного Суду України, які є формою об'єктивації неконституційності правових актів (окремих положень цих актів), їх нездатності зумовлювати правові наслідки, викликати правовий ефект, що мав настати, визначається момент неконституційності цих актів: правові акти втрачають чинність з дня ухвалення Конституційним Судом України рішення про їх неконституційність, якщо інше не встановлено самим рішенням, але не раніше дня його ухвалення. Відтак, установлена неконституційність нормативних правових актів зумовлює неефективність права та недосягнення цілей правового регулювання.

Висновки. Отже, неконституційність правових актів є різновидом недійсності у праві.

Поняття «неконституційність правових актів» і «недійсність правових актів» – це два різних, але взаємозв'язаних поняття. Поняття «неконституційність правових актів» повністю охоплюється загальною категорією «недійсність у праві» та родовою категорією «недійсність правових актів».

Недійсність правових актів – це більш широке поняття, яке охоплює випадки, коли правові акти втрачають юридичну силу з різних підстав, не обов'язково пов'язаних із порушенням Основного Закону держави (через порушення правових

процедур, правові помилки, відсутність повноважень у органу, що ухвалив правовий акт, інші фактори).

Перелік використаних джерел

1. Банчук О. А. Проблема розмежування публічного і приватного права у правовій думці України XIX – початку XX століття: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Інститут законодавства Верховної Ради України. Київ, 2007. 214 с.

2. Погребняк С. П. Поділ права на публічне і приватне (загальнотеоретичні аспекти). Державне будівництво та місцеве самоврядування. Вип. 12. Харків: Право, 2006. С. 3–17.

3. Дутко А. О. Особливості юридичних конструкцій приватного та публічного права. Електронне наукове фахове видання «Порівняльно-аналітичне право». 2013. № 2. С. 26–27.

4. Інформаційний лист Вищого господарського суду України від 07.04.2008 р. № 01-8/211 «Про деякі питання практики застосування норм Цивільного та Господарського кодексів України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v_211600-08#Text

5. Суддя КЦС ВС Василь Крат розповів на вебінарі про практику Верховного Суду щодо визнання правочинів недійсними. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/970197/>

6. Постанова Верховного Суду у складі Об'єднаної палати Касаційного цивільного суду від 27 січня 2020 р. у справі № 761/26815/17 (провадження № 61-16353сво18). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87334249>.

7. Окунев І. С. До питання про види недійсності у праві. Правова держава: щорічник наукових праць Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України. Випуск 35. Київ, 2024. С. 160–169.

8. Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

9. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 19 жовтня 2023 р. у справі № 9901/43/21 (провадження № 11-5зai23). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114685583>

10. Савчин М. В. Конституційне право України: підручник / відп. ред. проф., д. ю. н. М. О. Баймуратов. Київ: Правова єдність, 2009. 1008 с.

11. Юридичні наслідки визнання нормативного акта неконституційним для захисту прав людини в адміністративному судочинстві: зб. матеріалів Міжнар. семінару-практикуму (Київ, 31 лип. 2020 р.) / Касаційний адміністративний суд у складі Верховного Суду. Харків: Право, 2020. 146 с.

12. Водянніков О. Ю. Конституційний контроль за міжнародними договорами України. Публічне право. 2022. № 4. С. 7–29.

13. Рішення Конституційного Суду України від 24 грудня 1997 р. № 8-зп у справі за конституційним поданням народних депутатів України щодо відповідності

Конституції України (конституційності) розпоряджень Президента України про призначення перших заступників, заступників голів обласних, Київської міської державних адміністрацій, виданих протягом липня – грудня 1996 р., січня 1997 р. (справа щодо призначення заступників голів місцевих державних адміністрацій). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v008p710-97#Text>

14. Селіванов О. А. Конституційний судовий контроль за актами органів державної влади України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.02 / Інститут законодавства Верховної Ради України. Київ, 2017. 22 с.

15. Рішення Конституційного Суду України від 27 березня 2002 р. № 7-рп/2002 у справі за конституційним поданням Вищої ради юстиції щодо офіційного тлумачення положень абзаців другого, третього пункту 1 частини першої статті 150 Конституції України (справа щодо актів про обрання / призначення суддів на посади та про звільнення їх з посад). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-02#Text>

References

1. Banchuk O. A. *Problema rozmezhuвання publicznego i privatnogo prava u pravovij dumci Ukrayini ННН – pochatku НН stolittya: dis. ... kand. yurid. nauk: 12.00.01 / Institut zakonodavstva Verhovnoyi Radi Ukrayini. Kyiv, 2007. 214 s.*

2. Pogrebnyak S. P. *Podil prava na publichne i privatne (zagalnoteoretichni aspekti). Derzhavne budivnictvo ta misceve samovryaduvannya. Vip. 12. Harkiv: Pravo, 2006. S. 3–17.*

3. Dutko A. O. *Osoblivosti yuridichnih konstrukcij privatnogo ta publichnogo prava. Elektronne naukove fahove vidannya «Porivnyalno-analitchne pravo». 2013. № 2. S. 26–27.*

4. *Informacijnij list Vishogo gospodarskogo sudu Ukrayini vid 07.04.2008 r. № 01-8/211 «Pro deyaki pitannya praktiki zastosuvannya norm Civilnogo ta Gospodarskogo kodeksiv Ukrayini». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v_211600-08#Text*

5. *Suddya KCS VS Vasil Krat rozpoviv na vebinari pro praktiku Verhovnogo Sudu shodo viznannya pravochiniv nedijsnimi. URL: https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/970197/*

6. *Postanova Verhovnogo Sudu u skladi Ob'yednanoyi palati Kasacijnogo civilnogo sudu vid 27 sichnya 2020 roku u spravi № 761/26815/17 (provadzheniya № 61-16353svo18) URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/87334249 .*

7. *Okunyeв I. S. Do pitannya pro vidi nedijsnosti u pravi. Pravova derzhava: Shorichnik naukovih prac Institutu derzhavi i prava imeni V. M. Koreckogo NAN Ukrayini. Vipusk 35. Kyiv, 2024. S. 160–169.*

8. *Konstituciya Ukrayini priynyata na p'yatij sesiyi Verhovnoyi Radi Ukrayini 28 chervnya 1996 roku. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text*

9. *Postanova Velikoyi Palati Verhovnogo Sudu vid 19 zhovtnya 2023 roku u spravi № 9901/43/21 (provadzheniya № 11-5zai23). URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/114685583*

10. Savchin M. V. *Konstitucijne pravo Ukrajini: pidruchnik / vidp. red. prof., d.yu.n. M. O. Bajmuratov. Kyiv: Pravova yednist, 2009. 1008 s.*

11. *Yuridichni naslidki viznannya normativnogo akta nekonstitucijnim dlya zahistu prav lyudini v administrativnomu sudochinstvi: zb. materialiv Mizhnar. seminaru-praktikumu (Kyiv, 31 lip. 2020 r.) / Kasacijnij administrativnij sud u skladi Verhovnogo Sudu. Harkiv: Pravo, 2020. 146 s.*

12. Vodyannikov O. Yu. *Konstitucijnij kontrol za mizhnarodnimi dogovorami Ukrajini. Publichne pravo. 2022. № 4. S. 7–29.*

13. *Rishennya Konstitucijnogo Sudu Ukrajini vid 24 grudnya 1997 roku № 8-zp u spravi za konstitucijnim podannjam narodnih deputativ Ukrajini shodo vidpovidnosti Konstituciyi Ukrajini (konstitucijnosti) rozporjadzhen Prezidenta Ukrajini pro pryznachennya pershih zastupnikiv, zastupnikiv goliv oblasnih, Kiyivskoyi miskoyi derzhavnih administracij, vidanih protyagom lipnya – grudnya 1996 roku, sichnya 1997 roku (sprava shodo pryznachennya zastupnikiv goliv miscevih derzhavnih administracij). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v008p710-97#Text>*

14. Selivanov O. A. *Konstitucijnij sudovij kontrol za aktami organiv derzhavnoyi vladi Ukrajini: avtoref. dis. ... kand. yurid. nauk. 12.00.02 / Institut zakonodavstva Verhovnoyi Radi Ukrajini. Kyiv, 2017. 22 s.*

15. *Rishennya Konstitucijnogo Sudu Ukrajini vid 27 bereznya 2002 roku № 7-rp/2002 u spravi za konstitucijnim podannjam Vishoyi radi yusticiyi shodo oficijnogo tlumachennya polozhen abzaciv drugogo, tretogo punktu 1 chastini pershoji statti 150 Konstituciyi Ukrajini (sprava shodo aktiv pro obrannya/pryznachennya suddiv na posadi ta pro zvilnennya yih z posad). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-02#Text>*

ОКУНЄВ І. Неконституційність правових актів як різновид недійсності у праві.

У статті досліджено зміст поняття неконституційності правових актів, його співвідношення із суміжним поняттям недійсності правових актів. На підставі проведеного дослідження запропоновано власну класифікацію неконституційності правових актів у праві.

Ключові слова: право, правовий акт, недійсність, види недійсності, неконституційність правових актів, види неконституційності правових актів.

OKUNIEV I. Unconstitutionality of legal acts as a kind of invalidity in law.

The article studies the content of the concept of unconstitutionality of legal acts, its correlation with the related concept of invalidity of legal acts.

According to the author, the concept of invalidity cannot be considered exclusively a category of private law. One of the varieties of invalidity in public law is the unconstitutionality of legal acts.

Analysis of the norms of the Constitution of Ukraine allows us to conclude that the concept of «unconstitutionality of the legal act», first of all, means the inconsistency of

the legal act with the norms of the Basic Law of Ukraine established on the basis, within the limits of authority and in the manner provided for by the Constitution, by the body of constitutional jurisdiction, which results in its loss of force from the day determined by the Constitutional Court of Ukraine.

The unconstitutionality of legal acts, as well as the invalidity of legal acts, lies in their inability to determine the legal consequences, but because of the inconsistency exclusively with the Basic Law, established on the basis, within the limits of authority and in the manner provided for by the Constitution and laws of Ukraine. Because of this, the unconstitutionality of legal acts should be attributed to the types of invalidity in public law and the invalidity of legal acts.

The unconstitutionality of legal acts or their separate provisions can be divided into two groups: (a) the unconstitutionality of normative legal acts or their separate provisions; (b) the unconstitutionality of individual legal acts or their individual provisions.

Key words: law, legal act, invalidity, types of invalidity, unconstitutionality of legal.